

- Прихожан, Н. Н. Толстых // Формирование личности в онтогенезе / под ред. И. В. Дубровиной. – М. : Просвещение, 1991. – 159 с.
8. *Психическое* развитие воспитанников детского дома / под ред. И. В. Дубровиной, А. Г. Рузской. – М. : Педагогика, 1990. – 264 с.
9. *Смирнова Е. О.* Теория привязанности: концепция и эксперимент / Е. О. Смирнова // Вопросы психологии. – 1995. – № 3. – С. 16–23.
10. *Чернобровкина В. А.* Привязанность к близким взрослым и её влияние на развитие характера в дошкольном возрасте: автореф. дис. на соискание науч. степени канд. психол. наук: 19.00.07 “педагогическая психология”/ В.А.Чернобровкина. – К., 1992. – 22 с.

Відомості про автора:

Девіс Лариса Анатоліївна – кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної психології ДДПУ, м.Слов'янск.

Статтю подано до друку 13.04.2015

УДК 371.134: 373.2

© О. С. Донченко, 2015 р.

О. С. Донченко (м. Бердянськ)

КРЕАТИВНІСТЬ ЯК УМОВА УСПІШНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВИХОВАТЕЛЯ ДОШКІЛЬНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

У статті розглядається проблема формування креативності вихователя дошкільного навчального закладу як якості, необхідної для успішного здійснення професійної діяльності, що визначено специфікою педагогічної діяльності та інноваційними тенденціями розвитку дошкільної освіти.

Автор розкриває основні підходи до сутності педагогічної творчості. Готовність до педагогічної творчості розглядається в залежності від рівня сформованості у педагога креативності. Здійснено аналіз понять «творчість» і «креативність», визначено їх основні відмінності. Розглянуто традиційні погляди на феномен педагогічної креативності, яка визначається як багатоаспектне і системне особистісне якість. Особливу увагу приділено визначенню місця і напрямів прояву креативності в професійній діяльності вихователя дошкільного навчального закладу.

Ключові слова: *творчість, креативність, педагогічна творчість, педагогічна креативність, ігрова діяльність, індивідуалізація, диференціація, розвиваюче середовище.*

В статье рассматривается проблема формирования креативности воспитателя дошкольного образовательного учреждения как качества, необходимого для успешного осуществления профессиональной деятельности, что определено спецификой педагогической деятельности и инновационными тенденциями развития дошкольного образования.

Автор раскрывает основные подходы к сущности педагогического творчества. Готовность к педагогическому творчеству рассматривается в зависимости от уровня сформированности у педагога креативности. Осуществлен анализ понятий «творчество» и «креативность», определены их основные отличия. Рассмотрены традиционные взгляды на феномен педагогической креативности, которая определяется как многоаспектное и системное личностное качество. Особое внимание уделено определению места и направлений проявления креативности в профессиональной деятельности воспитателя дошкольного образовательного учреждения.

Ключевые слова: *творчество, креативность, педагогическое творчество, педагогическая креативность, игровая деятельность, индивидуализация, дифференциация, развивающая среда.*

The article describes the problem of forming creative educator preschool educational establishment as the quality needed for the successful implementation of professional activity as determined specificity pedagogical activities and innovative tendencies of development preschool education.

The author reveals the basic approaches to the essence of pedagogical creativity. Willingness to pedagogical creativity is seen as a function of the level formation educator's creativity. The concept of «creation» and «creativity» are analyzed, their basic differences are defined. The traditional views on the phenomenon of pedagogical creativity are considered. Pedagogical creativity defined as multifaceted and systematic personal qualities. Attention is drawn to a specific location and directions manifestations of creativity educator's professional activities.

Key words: *creation, creativity, pedagogical creation, pedagogical creativity, playing activity, individualization, differentiation, developmental environment.*

Постановка проблеми. У контексті глобального інноваційного розвитку системи дошкільної освіти, стрімкого розширення інформаційного простору особливої актуальності набувають проблеми удосконалення змісту професійної підготовки фахівців дошкільної освіти. Сьогодні неможливо отримати сталі знання з впевненістю, що через 3-5 років вони не будуть безнадійно застарілими. Тому підготовка кадрів нової генерації, які зможуть орієнтуватись у цих змінах та творчо трансформувати свою діяльність відповідно до нових умов, є одним з пріоритетних завдань вищої школи. Ці вимоги часу є правомірними і для розвитку дошкільників, що підтверджується змістом основних нормативних документів, які забезпечують діяльність дошкільної освітньої галузі [2, 6]. Та перш ніж помітити в малюкові щось особливе, неординарне потрібно, насамперед, відкрити ці якості в самому вихователі. Тільки творча особистість може виховати творчу дитину. Відтак, виникає необхідність підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до педагогічної творчості як важливого складника кваліфікаційної характеристики фахівця дошкільної освіти.

Аналіз досліджень і публікацій. Педагогічна творчість була й залишається у центрі наукових інтересів багатьох вітчизняних і зарубіжних учених. Творчість педагога вивчалась як об'єктивна ознака його педагогічної діяльності (В. Андрієвська, І.Дмитрик, В.Кан-Калік, Б.Красовський, Л. Лузіна, О. Приходько, В. Сагарда, І. Феценко тощо), визначались основні риси творчого педагога (Н. Кічук, Н. Кузьміна, В. Лісовська, А. Маркова, О. Матюшкін, М. Нікандров, М. Поташник). Проблему розвитку педагогічної креативності досліджують О. Антонова, О. Акімова, О. Дунаєва, Е.Карпова, Є.Левчук, Н. Малій, А. Маркова, О. Моляко, І. Раченко Р. Серьожникова).

Метою статті є теоретичне обґрунтування ролі креативності у професійній діяльності вихователя дошкільного навчального закладу.

Основний матеріал дослідження. У психолого-педагогічній літературі існують різні підходи до визначення та трактування педагогічної творчості. Педагогічна творчість, на думку І. Феценко, – оригінальне та високоєфективне вирішення вчителем навчально-виховних завдань, збагачення теорії та практики виховання і навчання [11]. На думку М.Поташника, педагогічна творчість – це пошук оптимального педагогічного розв'язання в конкретній педагогічній ситуації [12, с. 26]. Л. Рувинський дає наступне визначення: «педагогічна творчість – пошук учителем нових розв'язань у постановці нових завдань, застосуванні нестандартних прийомів діяльності; здатність передбачати, емоційно переживати й оптимально вирішувати завдяки творчій уяві завжди своєрідні проблемні ситуації шкільного життя, проектувати розвиток особистості учня, передбачати становлення та подальший розвиток, навіть, найнепомітніших позитивних паростків у дитячій психіці» [14].

Аналізуючи представлені науковцями точки зору, можна помітити дві основні позиції, що полягають у визначенні педагогічної творчості. По-перше, як високого рівня професіоналізму, показника найвищої якості професійної діяльності (Р.Скульський, І.Раченко, І.Фещенко), по-друге, як необхідності, що виникає з особливостей самої педагогічної праці (І.Дмитрик, В.Кан-Калік, Б.Красовський, М.Нікандров, М.Поташник, Л.Рувинський, Н.Кичук, П.Шевченко).

Отже, закономірно постає питання, чи може взагалі діяльність педагога бути нетворчою? У відповідь на дане запитання В.Сухомлинським навіть зазначає: «Я знаю представників багатьох спеціальностей, але немає – я в цьому переконаний – людей більш допитливих, невгамовних, більш одержимих думками про творчість, як учителі». А отже існує думка, що педагогічна праця нетворчою не буває й бути не може, тому що неповторні діти, обставини, особистість самого вчителя і будь-яке його педагогічне рішення не може бути чітко технологізованим.

Подібної думки дотримується і С.Сисоєва, виділяючи чотири рівні творчої педагогічної діяльності вчителя:

1) репродуктивний рівень (працюючи на основі вироблених до нього методик, рекомендацій, досвіду вибирає ті, які найбільше відповідають конкретним умовам його праці та індивідуально – психологічним особливостям учнів);

2) раціоналізаторський (на основі аналізу свого досвіду, конкретних умов своєї педагогічної діяльності вносить корективи у свою роботу, вдосконалює, модернізує деякі елементи існуючих рекомендацій, методик, досвіду відповідно до нових завдань, які виникають у конкретних умовах);

3) конструкторський рівень (на основі власного досвіду, самоаналізу власної діяльності й знань психолого-педагогічних особливостей кожного учня та учнівського колективу в цілому, вчитель, використовуючи існуючі методики, рекомендації, передовий досвід, конструює власні варіанти вирішення педагогічних проблем, прагнучи до найбільш оптимального їх розв'язання);

4) новаторський рівень (вчитель підходить до вирішення педагогічних проблем на принципово нових засадах, які відрізняються новизною, оригінальністю та високою результативністю) [15, с.103-104].

Отже, навіть найнижчий, репродуктивний рівень педагогічної діяльності є творчим.

Ефективність виконання професійних функцій здебільшого залежить від того, наскільки сучасний спеціаліст є підготовленим до творчої праці. Багато прорахунків у практичній роботі пов'язані передусім із стереотипним мисленням людини. Щоденно виконуючи певні професійні операції у відповідних педагогічних ситуаціях, більшість педагогів виявляє стереотипну поведінку, що і спостерігалось нами у процесі аналізу діяльності вихователів.

Аналіз наукових досліджень з цієї проблеми (Л.Кондрашової, І.Кривонос, Н.Тарасевича, В.Сластьоніна) доводить, що психологічна готовність до педагогічної творчості обумовлена рівнем розвитку креативності особистості.

Слова «креативність», «креатив» привнесені в українську мову в 80-90-х рр. ХХ ст. як калька з англійської від «creativity», «creative» (здатність до творчості, творчий), і спочатку вживалися в бізнес-співтоваристві, поступово переходячи і в повсякденний побут. У перекладі на російську мову «креативність» звучить як «творческость», що є неблагозвучним та не має аналогу в українській мові, саме тому в українській мові закріпилася калька з англійського терміна. У зв'язку з лексичною плутаниною виникає проблема диференціації понять «креативність» та «творчість», що часто вживаються як синонімічні, але мають специфічне змістове наповнення.

Творчість визначається як продуктивна людська діяльність, здатна породжувати якісно нові матеріальні та духовні цінності суспільства [3, с. 326]. Переважна більшість науковців підходить до креативності як до *самостійної здібності, що полягає у здатності особистості до творчості*. Свідченням цього може служити таке визначення В.Дружиніна: «Креативність – це загальна здатність до творчості, яка характеризує особистість в цілому, проявляється у різноманітних сферах активності, розглядається як незалежний фактор обдарованості» [4, с. 68]. Зрозуміти дане положення також допомагає Д. Богоявленська: «Розгляд творчої здатності в якості особливої,

самостійної здібності, відповідальної за творчі досягнення людини, базується на ряді вихідних протиріч в самій природі обдарованості і творчості. Ці суперечності знаходять відображення в парадоксальній феноменології: людина з високими здібностями може не бути творчою, і навпаки, нерідкими є випадки, коли менш навчена і навіть менш здібна людина є творчою. Розглянемо класичний приклад: П. Гоген і Н. Піросмані явно поступаються в майстерності малюнка художнику-копіїсту. Разом з тим вони входять в плеяду найвідоміших художників поряд з М. А. Врубелем і А.І. Куїнджі, що дали людству своє бачення світу, тобто творців. Цей приклад дозволяє конкретизувати проблему: якщо вміння та спеціальні здібності не визначають творчий характер діяльності, то в чому розгадка творчої особистості? Відповісти на це питання, природно, набагато простіше, апелюючи до особливої творчої здатності».

Якщо іменники «творчість» та «креативність» мають більш-менш чіткий розподіл, то прикметники «креативний» та «творчий» у науковому та повсякденному вживанні майже не диференціюються (поняття «творча особистість» та «креативна особистість», «творчий підхід» та «креативний підхід» мають ідентичне значення). Хоча й існує тенденція розділяти творчість та креативність за сферами реалізації. Наприклад, творчістю займаються художники, музиканти, поети і т.д., а креативність властива більш прикладним сферам: підприємству, науці.

Вперше використав поняття «креативність» в 1922 році Д.Симпсон, визначаючи його як здатність людини відмовлятися від стереотипних способів мислення. Активне вивчення феномену креативності соціологами, психологами та педагогами починається з другої половини ХХ століття. Не зважаючи на те, що накопичено великий та змістовний матеріал по вивченню креативності, який дав певні результати як в теоретичному, так і в практичному відношенні, єдиної та стрункої теорії креативності досі не існує [7].

Говорячи про традиційні погляди на креативність, відображені у сучасних дослідженнях, О. Морозов зазначає, що вона «розглядалася як особистісна категорія, і суперечки в основному велися з приводу уточнення її трактування, а саме: креативність як дивергентне мислення (Дж. Гілфорд, О. Тихомиров), або інтелектуальна активність (Д.Богоявленська, Л. Єрмолаєва-Томіна), або як інтегрована якість особистості (Я. Пономарьов та ін.) [10, с. 69].

Сучасні теорії креативності виходять з того, що це феномен є багатоаспектним і що для виникнення креативності необхідна сукупність багатьох елементів. Це знайшло відображення в інвестиційній теорії креативності Р. Стернберга та Т. Любарта. Відповідно до неї, ініціювання оригінальної програми та втілення її в життя залежать від когнітивних, особистісних та мотиваційних ресурсів людини, а також від умов середовища. Таким чином, йдеться про синдром креативності. Для каталізації креативності необхідна наявність кожного з цих ресурсів, хоча силою одного можна компенсувати нестачу інших [16].

Ряд дослідників (М. Чиксентміхайі, Д. Фельдман, Р. Стернберг, Т. Любарт) вважають, що креативність є специфічною для різних сфер діяльності та галузі знань. Зокрема, зміст педагогічної креативності розкривають О. Дунаєва (педагогічна креативність – динамічна якість учителя, яка зумовлює інноваційний активно-пошуковий процес організації педагогічної діяльності з метою формування креативності учнів) [5] та О.Антонова (педагогічна креативність передбачає здатність до творчого пошуку, нестандартного розв'язання педагогічних задач і характеризується цілим рядом параметрів) [1, с. 50]. О.Антоновою розроблено найбільш ґрунтовну систему основних параметрів, які характеризують педагогічну креативність:

1) здатність до здійснення творчого підходу у педагогічній діяльності (креативність): швидкість мислення; здатність швидко і без внутрішніх зусиль переключатися з однієї ідеї на іншу; здатність до генерування ідей, які відрізняються від загальноприйнятих (пошук нових форм, методів, засобів навчальної та виховної діяльності); відчуття витонченості ідеї; здатність дивуватися; відкритість та інтерес до всього нового; здатність приймати рішення в ситуаціях невизначеності, не лякатися власних висновків і доводити їх до кінця; здатність до гнучкого образного мислення, яке може проявлятися у конструюванні нової оригінальної наочності; гнучкість

словесного мислення, яскрава образна мова; вибірковість до пізнання нового; пошуково-перетворюючий стиль мислення; творча фантазія, розвинене уявлення; проблемне бачення ситуації; здатність «порушувати спокій»; здатність глибоко занурюватися у привабливу діяльність; прагнення до винаходів, творчості; інтерес до загадок, парадоксів, імпровізації; здатність самостійно приймати рішення; здатність швидко переключати увагу;

2) здатність постійно розвивати творчий педагогічний досвід, компетентність: бажання підвищувати професійну компетентність, отримувати нові знання, розвивати відповідні вміння, навички педагогічної діяльності; здатність швидко знаходити, набувати у творчих пошуках нові знання, розширювати свій професійний кругозір; уміння цілеспрямовано вивчати питання або проблеми, пов'язані із педагогічною діяльністю; почуття задоволення від збагачення досвіду педагогічної діяльності і водночас – творчого невдоволення рівнем досягнень, як умова подальшого зростання професійної компетентності;

3) здатність формувати та реалізувати творчу стратегію педагогічної діяльності: стійка потреба у систематичному збагаченні досвіду педагогічної діяльності; здатність до самостійного формування глибоких і систематичних знань у процесі вирішення ключових навчальних та виховних проблем; уміння розробляти гнучку стратегію творчої педагогічної діяльності на основі визначення мети й побудови відповідної до неї програми; здатність мобілізувати власний досвід, або швидко набувати додаткової компетентності з метою розв'язання важливої та складної педагогічної проблеми; почуття відповідальності при виконанні творчих професійних завдань [1, с. 50-51].

Зважаючи на те, що професійна діяльність педагога найпершої сходинки освіти має специфічні відмінності від діяльності педагога загалом, вважаємо доцільним визначити ряд основних напрямів місця та прояву креативності у професійній діяльності вихователя.

Специфіка її полягає в тому, що педагог дитячого садка виховує і навчає дітей, що мають свої вікові особливості, відмінні від особливостей дітей шкільного віку, зокрема, низький рівень розвитку вольових якостей. Зважаючи на це, в основі підтримання дисципліни у групі лежить інтерес дітей, тобто не сформованість довольності в цьому віці компенсується за рахунок природної дитячої допитливості. Організація цікавої діяльності потребує від педагога чималих творчих зусиль. Крім того, безпосередність та низький самоконтроль дошкільників потребує постійної імпровізації з боку вихователя.

Провідний вид діяльності дошкільника ставить високі вимоги до вміння вихователя якісно організувати сюжетно-рольові гри. Методи та прийоми керівництва грою (зокрема, участь вихователя у грі на правах партнера, створення по ходу гри проблемно-моральних ситуацій, створення ситуації для спонукання дітей до гри, до розгортання нової сюжетної лінії, активізує спілкування з дитиною під час гри, збагачення сюжетів ігор та ін.) вимагають високого рівня креативності вихователя.

Щодо навчальної діяльності зазначимо, що у багатьох працях педагогічного спрямування автори наголошують на необхідності превалювання індивідуальних форм навчальної роботи та диференціації навчального змісту (А.Богуш, З.Борисова, Н.Денисенко, Л.Зайцева, В.Кузьменко, Н.Лисенко, Т.Поніманська, О.Фунтікова та ін.). В. Кузьменко в даному контексті зазначає необхідність здійснення *внутрішньогрупової індивідуалізації* (одночасне проведення занять з усіма дітьми, але індивідуальних за змістом роботи, пропонованим кожній дитині, що проводяться з усіма дітьми одночасно, але при цьому кожна дитина має індивідуальне завдання різного ступеня складності, насиченості та тривалості; варіювання індивідуальних завдань відбувається залежно від цілей, тематики, змісту, ступеня складності, орієнтовної тривалості виконання, насиченості ігровими прийомами, застосовуваних матеріалів тощо) та *внутрішньогрупової диференціації* (одночасне проведення занять з усіма дітьми, але з використанням декількох варіантів змісту, пропонованих кожній з умовно виділених підгруп дітей, у цьому разі після розгляду спільної для всіх дітей теми заняття група дітей поділяється на декілька підгруп, кожна з яких займається самостійно обраними видами діяльності в контексті спільної теми, необхідні для цього матеріали розташовуються у

відповідних осередках: ігровому, бібліотечному, художньому, будівельному тощо) [8]. Здійснення індивідуалізації в навчальному процесі дошкільного навчального закладу потребує постійної роботи педагогів у напрямі підвищення професійної майстерності та творчого підходу до виконання професійних обов'язків, оскільки підготовка до таких видів занять зростає як якісно, так і кількісно.

Чимале місце в роботі вихователя займає керівництво побутовою діяльністю дітей, що за своєю специфікою є однією з найменш регламентованих та вимагає вміння педагога швидко реагувати та коригувати власну діяльність.

Одним з чинників розвитку дитини є зовнішнє (розвивальне) середовище, в якому відбувається педагогічний процес і яке є його важливою складовою частиною. Усі його елементи покликані забезпечувати і стимулювати вільний вибір і зміну видів діяльності дитини, створювати актуальні для неї і доступні для її розвитку проблемні ситуації. Для цього вони повинні бути інформативними, емоційними та містити в собі в собі пізнавальну та емоційну новизну. Зважаючи на низьку матеріальну забезпеченість сучасних дошкільних закладів, це завдання постає як складна проблема, що потребує знання вихователем вікових та індивідуальних особливостей дітей, володіння естетичними навичками та, звичайно, креативністю.

Зважаючи на вищезазначене, вважаємо, що необхідним є визначення поняття «педагогічна креативність вихователя», що за своїм змістом має відрізнятися від більш загального «педагогічна креативність» на основі специфіки професійної діяльності вихователя та інноваційних процесів, що відбуваються в дошкільній освіті. Вирішення даної проблеми є напрямом нашого подальшого дослідження.

Висновки. Отже, проблема формування педагогічної творчості вихователя дошкільного навчального закладу визнається необхідною, що виникає з особливостей самої педагогічної праці та глобалізаційних тенденцій інноваційного розвитку системи дошкільної освіти. Одним із важливих завдань вузівської підготовки постає формування креативності як здатності до педагогічної творчості майбутнього спеціаліста дошкільної освіти. Не зважаючи на великий та змістовний матеріал по вивченню креативності, який дав певні результати як в теоретичному, так і в практичному відношенні, єдиної та стрункої теорії креативності досі не існує. Більшістю науковців педагогічна креативність розглядається як багатоаспектна та системна особистісна якість, а отже її формування можливе за умови чіткого визначення її особливостей і структури та цілеспрямованого розвитку її складових елементів.

Перспективи подальших пошуків у напрямі дослідження полягають у визначенні поняття «педагогічна креативність вихователя», виявленні структури креативності як професійно важливої якості вихователя дітей дошкільного віку, розробленні методики діагностики та розвитку креативності у майбутніх вихователів ДНЗ в процесі професійної підготовки.

Література

1. Антонова О.Є. Креативність як провідний компонент у структурі особистості вчителя / О.Є. Антонова // Креативна педагогіка. Наук.-метод. журнал. Академія міжнародного співробітництва з креативної педагогіки. – Вінниця, 2011. – Вип. 4. – С.44-51.
2. Базовий компонент дошкільної освіти // Дошкільне виховання. – 2012. – №7. – С. 4-19.
3. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник / С.У. Гончаренко. – К. Либідь, 1997. – с. 326.
4. Дружинин В.Н. Психология общих способностей / В.Н. Дружинин – СПб.: Питер, 1999. — 356с.
5. Дунаєва О.М. Актуальні проблеми формування педагогічної креативності майбутніх учителів / О.М. Дунаєва // Науковий часопис НПУ ім. М.П.Драгоманова. Серія 16. Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики: Зб.наук.пр. / Ред.кол. О.Г.Мороз, Н.В.Гузій та ін. – Вип. 3(13). – К: НПУ, 2005. – С.23-27.

6. Закон України «Про дошкільну освіту» (Указ Президента України від 01.07.2001 №2628-111)
7. Ильин Е.П. Психология творчества, креативности, одаренности / Е.П. Ильин. – СПб.: Питер, 2011. – 448с.
8. Кузьменко В. Індивідуалізація навчання? Реально! / В. Кузьменко // Дошкільна освіта. – 2009. – № 4(26). – С.76-82.
9. Моляко В.О. Психологічна готовність до творчої праці/ В.О. Моляко. – К.: Знання, 1989. – 48с.
10. Морозов А. В. Формирование креативности преподавателя высшей школы в системе непрерывного образования: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.08 / Морозов Александр Владимирович. – М., 2004. – 445 с.
11. Опорні схеми з курсу «Основи педагогічної творчості» (базові поняття та теоретичні основи): методичний посібник в 2-х ч. / [укладач І.М. Феценко]. – К.: НПУ, 1999. – Ч.ІІ. – 36 с.
12. Поташник М.М. Педагогическое творчество: проблемы развития и опыт: Пособие для учителя / М.М. Поташник. – К.: Радянська школа, 1983. – 187 с.
13. Психология творчества / [под ред. Я.А.Пономарева]. – М: Наука, 1990. – 224 с.
14. Рувинский Л.И. Самовоспитание чувств, интеллекта, воли / Л.И.Рувинский. – М.: Знание, 1983. – 158 с.
15. Сисоєва С.О. Основи педагогічної творчості: Підручник / С.О. Сисоєва. – К.: Міленіум, 2006. – 344 с.
16. Sternberg R.J., Lubart T.I. Investing in creativity / R. Sternberg, T. Lubart //American Psychologist. 1996. V. 51. P. 677-688

Відомості про автора:

Донченко Ольга Сергіївна – аспірантка кафедри прикладної психології та логопедії Бердянського державного педагогічного університету.

Статтю подано до друку 07.04.2015.

УДК 378.147:159.9

© А. І. Іващенко, 2015 р.

А. І. Іващенко (м. Переяслав-Хмельницький)

ЕТАПИ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ МАЙБУТНЬОГО ПСИХОЛОГА

У статті проаналізовано етапи професійного розвитку майбутніх психологів: професійне самовизначення, професійна підготовка і професійна адаптація. На етапі професійного самовизначення відбувається вибір майбутньої професії, тобто визначення свого місця в житті. За вибором професії логічно слідує етап професійної підготовки, який є тривалим і динамічним процесом, а його якість і результативність залежать від злагоженості усіх учасників, від систематичності і послідовності дій, урахування індивідуальних особливостей майбутніх фахівців. Недосконалості, допущені прорахунки, можуть мати серйозні наслідки, у тому числі під час професійної адаптації, яка є процесом входження людини в професію і гармонізації її взаємодії з професійним середовищем і діяльністю. На успішність професійної адаптації впливають індивідуально-психологічні особливості майбутнього психолога.

Ключові слова: професійне самовизначення, професійна підготовка, професійна адаптація.